

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

KAPCSOLATBAN A

SZERKESZTŐSÉG:

DÖNTVÉNYTÁRRAL.

KIADÓ-HIVATAL:

Zöldfa-utca 25. sz.

Egyetem-utca 4. sz.

Megjelen minden pénteken.

Előfizetési díj: félévre — 12 kor. A megrendelések a kiadó-hivatalhoz intézendők. — A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába, negyedévre 6.

Tartalom: Megjegyzések Vargha Ferencz «Semmiségi panasz» című dolgozatára. *Dr. Fayer László* egyetemi tanártól. — Az igazságügyi igazgatás eredményei. *Dr. Marschalkó János* kir. törvényszéki bírótól. — A gyermekek vallására vonatkozó magyar jogszabályok közjogi jellege. *Dr. Hanuy Ferencz* pécsi theologiai tanártól. — *Jogirodalom:* Bernhard Windscheid: Gesammelte Reden und Abhandlungen. (Dunker & Humblott. Lipcse 1904. Herausgegeben von Paul Oertmann a. o. Professor in Erlangen.) *Dr. Balog Elemértől.* — Jogesetek az angol judikaturából. *Zsolados Benő* zombori kir. törvényszéki aljegyzőtől. — Különfélék.

Melléklet: Döntvénytár. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

Megjegyzések

Vargha Ferencz «Semmiségi panasz» című dolgozatára.

A bünvádi perrendtartás módosításánál kétségkívül nagy befolyása lesz Vargha Ferencz koronaügyészi helyettes dolgozatának, mely a múlt hetekben megjelent. Esetőleg a gyakorlatra is irányítólag hat.

Előbb néhány bevezető tételre teszek megjegyzéseket; ezután fogok rátérni a főkérdésre.

I.

A részleges jogerejűséget a *BP.* csak a vádlóval szemben ismeri. Ha a vádló nem él perorvoslással, ő irányában az ítélet jogerejűvé válik. Ha azonban a vádlott vagy a védő az ítéletnek csak egy része ellen élt perorvoslással, vagy ha a vádlottak egyike éppen nem élt perorvoslással, a felső bíró e perorvoslatot a vádlott javára is használnak köteles tekinteni.

Másrészt a *BP.* azon kérdést, hogy mily befolyással kellett a semmiségi oknak az ítéletre bírnia, nem egyöntetűen állapítja meg.

A 384. §-ban foglalt semmiségi okokat e tekintetben négy csoportra osztja a törvény. Ezek közt a legkevésbé lényegesek azok a semmiségi okok, melyek csak úgy vehetők figyelembe, ha az ítéletre eshetőleg befolyással voltak.

Az esküdszéki ügyekről szóló 427. §. szintén megkülönböztetéseket tesz. Az 1. és 2. pontokban foglaltak hivatalból veendő figyelembe. A 3. pont nem hivatalból ugyan, de egyébként mindenestre figyelembe veendő. A 4., 5. és 6. pontokban foglalt semmiségi okokat pedig a vádlott csak úgy érvényesítheti, ha kétségtelen, hogy azok érdekeinek sérelmével jártak, a vádló pedig csak úgy, ha azok a vádló érdekét sértették.

A legelső fokra helyezi tehát a törvény a 427. §. 4., 5. és 6. pontjaiban foglalt semmiségi okokat, mivel itt *kétségtelen* befolyást kíván a döntésre, a másik csoport utolsó esetében pedig csak annyit, hogy eshetőleg befolyással volt; mert egyedül azon esetben zárja ki a figyelembe vételt, ha *nyilvánvaló*, hogy *nem* volt befolyással.

Vargha Ferencz állítja, hogy az esküdszéki ügyekben nehezebben férhet hozzá a Curia az alsófoku ítélethez, mivel itt a törvény kétségtelen befolyást kíván, a nem esküdszéki ügyekben pedig csak eshetőlegest.

Ezt írja:

«A két rendelkezés közt a lényegben nagy különbség észlelhető, ami ezután arra vezet, hogy szakbiróság előtti

eljárásban könnyebben célhoz jut a fél az alaki okokra fektetett semmiségi panaszszal, mint az esküdszéki eljárásban... Esküdszéki ügyekben ugyanis a felek eljárási szabálytalanság címén (427. §. 4., 5., 6. pontja és 2. bek.) csak akkor érnek célra, ha bizonyos, hogy a szabálytalanság az ítélettel kausalitásban van; szakbiróság előtti eljárásban pedig már akkor dűlőre jutnak, ha ez a kausalitás csak valószínű vagy lehetséges».*

Feledi azonban, hogy az esküdszéki ügyekre is kihat a 384. §., tehát a Curia azon az uton az esküdszéki ügyekben is megsemmisíthet s ezenkívül még a 427. §. eseteiben. Tehát nem nehezebben, de — az alakiak szempontjából — könnyebben férhet a Curia az esküdszéki ítélethez, mint a szakbíróhoz, mert több sebezhető pontja van.

Ezt a miatt kellett megjegyezniem, nehogy újabb érvet kovácsoljanak a Curia «tehetetlensége» mellett.

Alig hiszem, hogy a Curian az a felfogás honos, melyet Vargha kifejt.

II.

A semmiségi okok praecis bejelentésének megkövetelése csak ott nyer valódi jelentőséget, ahol a felsőbiróság az érvényesített perorvoslat tartalmához kötve van, vagyis ahol az ítélet meg nem támadott részére beáll a jogerejűség. A vádlótól tehát meg kell követelni, hogy pontosan mondja meg, mit támad meg, mit nem. Ellenben bármily szorosan jelöli meg a vádlott vagy a védő a támadási pontot, az ítélet többi részei mégis felülvizsgálандók — a *BP.* 387. §-a értelmében. Az aggodalmas elhatárolás munkája tehát nagyrészt kárba vész. Az anyagi semmiségi okoknál még inkább, mert ezeket kivétel nélkül hivatalból kell figyelembe venni. Sőt az 556. §. is feltárja a Curia számára az egész 385. §-t; vagyis ha a támadási terület kisebb lett is, a Curia jogesultsága mégis az anyagi jog egész területére kihat.

Vargha Ferencz, csaknem úgy mint a Curia, tulnagysulyt helyez a bejelentés elhatárolására.

Szerinte a német legfőbb bíróság az ottani törvény alapján könnyen lemondhat az anyagi semmiségi okoknál a semmiségi ok pontos megjelöléséről, mivel azon törvény mellőzi ezen okok taxatív felsorolását. Nem fogadhatom el a megkülönböztetést. Minthogy az anyagi semmiségi okok a magyar törvény alapján hivatalból veendő figyelembe, a pontonkinti felsorolás nem a szétválasztást s az egymástól való függetlenítést jelenti. A felsorolással a törvény csak utmutatást nyújt arra, hogy mindenki a reá nézve sérelmesnek felismert pontot kiemelhesse.

Abban is téved Vargha Ferencz, hogy az osztrák semmitőszék az anyagi semmiségi okok tekintetében ridegen alkalmazza a törvényt. Volt alkalmam ez iránt közvetlenül kérdést intézni egyik bécsi koronaügyészi helyetteshez s azt a választ nyertem, hogy a semmitőszék teljesen eltekint a formalismustól és elfogadja a még oly általánosságban bejelentett semmiségi panaszt is.

Legmesszebb megy Vargha a kérdés egyoldalú felfogá-

sában, midőn a bejelentés pontos teljesítését a hatáskörök szétválasztásával akarja megindokolni.

«Vádperben éppen azért vannak a hatáskörök különválasztva, azért van szembeállítva a vádló a védővel, hogy mindegyik fél képviselje a maga érdekét; a hatáskörök különválasztásának egyik folyamánya az, hogy a felső bíró ne oktroyáljon olyan akaratot a félre, a mit az ki nem fejezett.» *

Ez csak akkor igaz, ha a vádlottnak van felelős védője. A mig azonban az esetek legnagyobb részében a teljesen tudatlan vádlott magára van hagyatva s a többi esetben sem felelős a védő a saját hibájáért vagy mulasztásáért, addig nem lehetséges *szembeállításról* és *a hatáskörök szétválasztásáról* beszélni.

III.

A semmisségi panasz másodszori bejelentését illetőleg mindenben hozzájárulok Vargha következő kifejtéséhez:

«Ugy látszik, a Curia a törvényben kifejezetten felsorolt akadályokkal sem elégedett meg, hanem még a judikatura egyöntetűsége által tetézte ezt azzal, hogy a tárgyalás folyamán felmerült semmisségi okoknál nem elégszik meg a semmisségi oknak a tárgyalás közben történt bejelentésével, hanem még azt is megköveteli, — ami contra legem történik — hogy a fél az ítélet kihirdetése után a tárgyalás folyamán bejelentett semmisségi panaszát fentartsa. Ugy alakul azután a helyzet, hogy ha a tárgyalás folyamán elkövetett alaki szabálytalanság miatt a fél nem szólalt fel nyomban, csak az ítélet után; vagy ha kellő időben bejelentette ugyan semmisségi panaszát, de az ítélet kihirdetése után azt nem tartotta fen; bármily alapos legyen is az ő sérelme, a tulhajtott formalismus miatt orvoslásra nem talál. Ennek a gyakorlatnak a törvényben semmi alapja nincs; s csupán arra szolgál, hogy a revisionális bírót, aki a főtárgyalási jegyzőkönyv végén az ítélethirdetési záradékot elolvassa, nyomban figyelmeztesse, hogy vannak közbenszóló határozatok ellen bejelentett semmisségi panaszok is. Ezen ökonomiai szempontért igazán kár a formalismust annyira előtérbe tolni s egyidejűleg az anyagi igazság érvényesülése elé akadályokat gördíteni.**

A találó érvelést csak azzal toldom meg, hogy az ítélet kihirdetése utáni izgalmas pillanatokban a legkönnyebben megtörténik, hogy egyik vagy a másik végzés ellen bejelentett panaszról a védő megfélekedzik. S a másodszori bejelentés ily körülmények közt előállott elmulasztásának a vádlottra nézve a Curia gyakorlata szerint jogfosztó hatása van.

Legalább is el kellene fogadni mint érvényest a védőnek abbéli nyilatkozatát, hogy a már bejelentett valamennyi semmisségi panaszt fentartja.

(Bef. köv.)

Dr. Fayer László.

Az igazságügyi igazgatás eredményei.

A felügyeleti jog intenzívebb alkalmazása, mely az igazságügyi igazgatásban az utóbbi években megvalósított, immár hatalmas eredményeket tüntet fel a bíróságok számadataiban. Így a járásbíróságoknál az ügyhátralék az 1899. év végén 425,569 volt, amely szám az 1903. év végén már 195,355-re apadt le, ami 54% apadásnak felel meg, ami annyival jelentékenyebb, mert az érkezett ügyek száma 5%-kal szaporodott. Hasonló eredmény állapítható meg a törvényszékek ügyforgalmában is, ahol az 1899. év végén volt 50,745 hátralékból az 1903. év végén már csak 29,083 ügy volt hátralékként kimutatva, ami 42% apadásnak felel meg. Hozzájárul ehhez az a körülmény is, hogy a perek tartama az elsőfokon szembetűnő javulást mutat fel. Mig ugyanis 1899-ben

az elsőfokon három hónál rövidebb idő alatt befejezett perek száma az összes befejezett pereknek 54,8%-át tette a járásbíróságoknál, 1903-ban ezek száma 75,5%-ra emelkedett, mig viszont a két évnél hosszabb ideig huzódott perek száma ugyanezen időben 2%ról 0,5%-ra szállott alá. A sommás pereket ellátó 384 járásbíróság közül 1900-ban csak 64%-ot tüzött ki négy héten aluli határidőre terminusokat, mig az 1903. év végén már 92%-nak a terminusa nem haladta túl a négy hetet.

Az igazságügyi adminisztrációnak ezen kézzelfogható, kétségtelen eredményeivel szemben bizonyos triumfussal szokták felhozni, hogy igen ám, de az igazságszolgáltatás gyorsításának ez a forcirozása más oldalon megboszulja magát, amennyiben a hajszolva készült munka silány és fölületes.

Ennek a vádnak — melyet ugyan adatokkal nem látunk sehol sem támogatva — szemébe kell néznünk, és reá fogunk jönni, hogy ez egyszerűen nem igaz.

Miből ítélhetjük meg a perek ellátásának jóságát? Erre, minthogy a végzett bírói munkát egyénileg ellenőrizni nem lehet, csak ezen munkásság eredményei, a tárgyalások és ítéletek adatai szolgálhatnak támpontul. Lássuk tehát.

A megtartott tárgyalások száma a járásbíróságoknál 1900-ban 629,976 volt, melyből 51% contradictorius; az 1903-ban megtartott 631,209 tárgyalás közül már 55% volt contradictorius.

A tárgyalások eredményei közt az érdemleges ítélet az, mely a per legbehatóbb tanulmányozását és a legtöbb időt igényli. És mégis az 1899-ben a járásbíróságok által hozott 85,708 ítélettel szemben az 1903-ban hozott 115,886 ítélet áll. Az összes perek befejezése 22%-ban érdemleges ítélettel történt, mig 1899-ben a befejezés csak 18%-a történt érdemleges ítélettel. Ezzel szemben a könnyű befejezési módok, mint a beismerés és távolmaradás alapján hozott ítélet és az egyezség éppén ebben az időszakban fogyott, előbbiekek száma 1900-ban 157,901 volt, 1903-ban 143,701; az egyezségek száma pedig 62,125-ről 55,474-re apadt.

És milyenek az érdemleges ítéletek? Ezt megítélhetjük egyrészt abból, hogy azok mily mértékben válnak elsőfokban jogerőssé, másrészt abból, hogy a felsőbb fokon milyen arányban intéztek el helybenhagyólag. Nos hát azt látjuk, hogy 100 érdemleges ítélet közül 1899-ben 29 támogatott meg felebbezéssel vagy felülvizsgálattal, mig 1903-ban csak 27. A törvényszékek pedig a másodfoku elbírálásuk alá került ítéletek közül 1899-ben 50% ot, 1903-ban pedig 55%-ot helybenhagyólag intéztek el, mig a feloldások száma 1899-ben épp úgy, mint 1903-ban 4% volt. Az ítéltő táblákhoz a járásbírósági ítéletek közül 1899-ben 2,1% vitetett fel, 1903-ban 2%, a Curiahoz pedig az utolsó években egyformán 0,6—0,7% került fel. A helybenhagyások száma az ítéltő tábláknál az 1898-ban volt 50%-ról 53%-ra, a Curianál az 1901-ben volt 53%-ról 60%-ra emelkedett, mig az utóbb említett bíróságnál a feloldások aránya az 1899-ben volt 13%-kal szemben 1903-ban csak 11% volt.

A rendes eljárásban az ítélettel befejezett perek száma 1899 óta szintén jelentékeny emelkedést mutat és pedig 12%-ról 22%-ra. A felebbevitelek aránya azonban ugy ezeknél, mint a járásbírósági büntetőügyek másodfoku elbírálásánál tényleg kedvezőlen. 1899-ben a törvényszékekhez érkezett 143,242 keresettel szemben 36,700 polgári ügy vitetett fel az ítéltő táblákhoz (26%), mig 1903-ban 118,441 keresettel szemben 27,082 felebbezés áll (31%). A felebbevitelek ezen látszólag kedvezőtlen arányát azonban ellensúlyozza az a körülmény, hogy a felebbevitt ügyek közül 1899-ben csak 36%, 1903-ban azonban már 53% nyert helybenhagyó elintéztést az ítéltő tábláknál. Ez ismét arra mutat, hogy az érdemleges intézkedések nagy része helyt áll a felsőbbbíróság elbírálásával szemben is.

A járásbíróságok által ítélettel befejezett büntetőügyek

* 22. l.

** 45., 46. ll.